

тання природних ресурсів. Українська РСР має свою національну комісію радіаційного захисту населення. Українська РСР має право заборонити будівництво та припинити функціонування будь-яких підприємств, установ, організацій та інших об'єктів, які спричиняють загрозу екологічній безпеці. Українська РСР дбає про екологічну безпеку громадян, про генофонд народу, його молодого покоління» [12].

Таким чином, у сучасних соціальних умовах найбільш ефективним регулятором суспільних відносин, в тому числі екологічних, є норми права. Зважаючи на вказане вище особливої уваги потребує питання саме конституційного регулювання діяльності щодо раціонального використання і охорони навколишнього природного середовища, підтримання екологічної рівноваги, забезпечення екологічної безпеки, збереження генофонду, яке має стати об'єктом комплексного дослідження.

1. Дрожжина С.В., Ширкова І.В. проблема взаємодії права і моралі як ціннісних регуляторів суспільних відносин у контексті соціально-філософського дискурсу / С.В. Дрожжина, І.В. Ширкова // Філософські дослідження: Збірник наукових праць Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. Випуск № 14. – Луганськ: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2011. – 328с. http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Phd/2011_14/title.html.
2. Ильин И. Теория государства и права / И. Ильин [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://pravoznavec.com.ua/bo-oks/169/12463/17/#chapter>.
3. Про проведення парламентських слухань на тему: «Стан суспільної моралі в Україні». Постанови Верховної Ради України від 8 вересня 2011 року №3709-VI // Відомості Верховної Ради України. - 2011. - № 51. - Ст.588.
4. Парламентські слухання «Стан суспільної моралі в Україні»: http://static.rada.gov.ua/zakon/new/par_sl/sl0911111.htm.
5. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини. Закон України від 23 лютого 2006 року // Відомості Верховної Ради України. – 2006. - № 30. - Ст. 260.
6. Конституція України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30.
7. Про міжнародні договори України. Закон України від 29 червня 2004 року // Відомості Верховної Ради. – 2004. - № 50. - Ст. 540.
8. Про колективні договори і угоди. Закон України від 1 липня 1993 року // Відомості Верховної Ради. – 1993. - № 36. - Ст. 361.
9. Ковальчук В.Б. Конституція як основа легітимності публічної влади в правовій демократичній державі / В.Б. Ковальчук [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://naub.org.ua/?author=19>.
10. Галус О.О. Функції форм безпосереднього народовладдя / О.О. Галус // Університетські наукові записки. Часопис Хмельницького університету управління та права. – Хмельницький, 2006. – Вип. 3–4 (19–20). – С. 95–100.
11. Рішення Конституційного Суду у справі за конституційним зверненням Барабаша Олександра Леонідовича щодо офіційного тлумачення частини п'ятої статті 94 та статті 160 Конституції України (справа про набуття чинності Конституцією України) від 3 жовтня 1997 року // Офіційний вісник України. –1997. -№ 42. – Ст.59-62.
12. Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 року // Відомості Верховної Ради УРСР. - 1990. - № 31. - Ст.429.

Золотухіна Лілія Олександрівна
професор кафедри
цивільно-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, доцент

ДЕЯКІ ПИТАННЯ СТРОКУ ЗВЕРНЕННЯ ДО СУДУ У СПРАВАХ ПРО ЗВІЛЬНЕННЯ

Чинним законодавством встановлено місячний строк звернення до суду у справах про звільнення. Такий строк притаманний як загальному, так і диференційованому правовому регулюванню трудових відносин. Так, відповідно до ч. 1 ст. 233 КЗпП України [1], «працівник може звернутися з заявою про вирішення трудового спору безпосередньо до районного, районного у місті, міського чи міськрайонного суду в тримісячний строк з дня, коли він дізнався або повинен був дізнатися про порушення свого права, а у справах про звільнення – в місячний строк з дня вручення копії наказу про

звільнення або з дня видачі трудової книжки». Відповідно до ч. 5 ст. 122 КАС України [2], «для звернення до суду у справах щодо прийняття громадян на публічну службу, її проходження, звільнення з публічної служби встановлюється місячний строк».

Аналіз цього строку дозволяє виокремити декілька проблемних питань, які стосуються: 1) тривалості строку; 2) початку його обчислення; 3) диференційованого правового регулювання.

Строки звернення до суду у справах, що виникають з трудових відносин, справедливо називаються дослідниками «скороченими» [3, с. 101]. При цьому, як правило, така скороченість пояснюється міркуваннями «якнайшвидшого вирішення трудового спору та забезпечення трудових прав працівників» [3, с. 101–102]. Однак не можна погодитися із тим, що така скороченість строку дійсно відповідає інтересам працівника. В.В. Лазор [4, с. 81] свого часу зазначав, що такі строки «сприяють короткостроковості існування індивідуального трудового спору або конфлікту, але при цьому дещо обмежують право працівників на захист». Щодо цього зазначимо, що міркування швидкого вирішення спору не можуть переважати над міркуваннями ефективності, справедливості та розумності судового захисту.

Відверта недостатність місячного строку для звернення до суду у справах про звільнення може бути проілюстрована наступним. Розумний строк звернення до суду має враховувати час для здійснення особою необхідних або розумно доцільних заходів щодо підготовки до пред'явлення позову. Зокрема, до таких заходів підготовки слід віднести передусім укладення договору із обраним суб'єктом надання правової допомоги та підготовку до виконання майбутнім позивачем своїх процесуальних обов'язків щодо доказування. Як правило, при підготовці до звернення до суду позивачі стикаються із необхідністю отримання доказів для майбутнього подання до суду. Особа заінтересована навіть у відмові на відповідні звернення про надання документів та відомостей, оскільки такі відмови в майбутньому будуть покладені в обґрунтування заяв про забезпечення доказів або про витребування доказів судом. Основними процедурними формами отримання доказів особою є: 1) адвокатський запит; 2) запит про доступ до публічної інформації; 3) запит про доступ до персональних даних. Найоперативнішими є перші дві форми. Однак навіть вони можуть тривати більше місяця без порушення закону. Так, наприклад, відповідно до ст. 24 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» [5], відповідь на адвокатський запит має бути надана протягом 5 робочих днів з дня отримання запиту; цей строк може бути продовжений до 20 робочих днів. Ці в сумі 25 робочих днів триватимуть більше календарного місяця, в якому нормальна кількість робочих днів складає 20-22 дні. Фактично розгляд отримання інформації за запитом може тривати ще довше, враховуючи витрати часу на власне підготовку запиту, доставляння запитів та відповідей поштою. Крім того, додатковий час може бути витрачено на врегулювання питань відшкодування фактичних витрат на копіювання та друк. Цей приклад ілюструє, наскільки далекий місячний строк звернення до суду у справах про звільнення від вимог справедливості, добросовісності, розумності.

Також вважаємо за необхідне навести додаткові аргументи проти настільки короткого строку звернення до суду у справах про звільнення. Порівняймо їх із встановленою цивільним правом тривалістю строку позовної давності, яка, за загальним правилом, складає 3 роки, а типовим строком скороченої позовної давності є 1 рік.

Трудове право своїм виникненням з цивілістичного субстрату і подальшим розвитком та існуванням завдячує передусім своїй особливій соціальній ролі, орієнтації на переважний захист прав та інтересів працівника як завідомо слабшої сторони трудових відносин шляхом встановлення такого правового режиму трудових відносин, який був би сприятливіший за цивільно-правовий режим відносин, пов'язаних із використанням праці. У зв'язку із цим велика відмінність між позовною давністю за цивільним правом та строком звернення до суду у справах про звільнення є недоречною та такою, що суперечить самій суті та спрямованості трудового права, його ключовим цінностям.

Враховуючи викладене вважаємо за доцільне встановити уніфікований строк звернення до суду у трудових спорах в один рік. При цьому безстроковість звернення до суду з вимогами про виплату належної працівникові заробітної плати (ч. 1 ст. 225 КЗпП України) має бути збережена. Однорічний строк, на нашу думку, встановить необхідний та розумний баланс між правом на захист та міркуванням правової визначеності у трудових відносинах. При цьому такий строк усуне явний дисбаланс у порівнянні із цивільно-правовими строками давності, усуне нерівність сторін трудових правовідносин (коли, наприклад, для працівника встановлено місячний строк звернення до суду, а для роботодавця у справах про матеріальну відповідальність працівника – однорічний строк; при цьому роботодавець не обмежений строком у застосуванні звільнення за наявності відповідної підстави (крім дисциплінарних звільнень)). Часто пропонований в літературі тримісячний строк [4, с. 14; 6, с. 39.] видається нам недостатньо тривалим з огляду на все викладене вище.

Таким чином, правове регулювання строків звернення до суду у справах про звільнення є недовідомим в частині тривалості строку; початку його обчислення; диференційованого правового регулювання. У зв'язку із цим пропонується встановити уніфікований строк звернення до суду у трудових спорах в один рік при збереженні безстроковості звернення до суду з вимогами про виплату належної працівникові заробітної плати.

1. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 № 322-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>

2. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>

3. Непочатих В. О. Розгляд трудових спорів у порядку цивільного судочинства судами першої інстанції : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Київ, 2016. 220 с.

4. Лазор В. В. Проблеми правового регулювання трудових спорів і конфліктів за умов формування ринкових відносин в Україні : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.05. Луганськ, 2005. 449 с.

5. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 05.07.2012 № 5076-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>

6. Шурина О. А. Процесуальні особливості розгляду справ, які виникають у зв'язку із розірванням трудового договору з ініціативи роботодавця : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Київ, 2016. 215 с.

Гльков Василь Васильович
суддя Дніпропетровського
окружного адміністративного суду,
професор кафедри загальноправових дисциплін,
доктор юридичних наук, професор

Бешкенадзе Ганна Володимирівна
студентка юридичного факультету

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

КОНСТИТУЦІЙНА РЕФОРМА СУДОВОЇ ГІЛКИ ВЛАДИ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

На шляху становлення та розвитку незалежної України як демократично-правової держави важливе місце посідає реформування законодавства. Процес розробки та внесення змін до Конституції України розпочався у 1991 році, коли було проголошено незалежність України, та умовно поділяється на чотири етапи. Перший охоплює період з саме 1991 до 1996 років; починаючи з Акту проголошення незалежності України розпочався процес підготовки Конституції, який закінчився саме 28 червня 1996 року її прийняттям. Другий етап постає етапом втілення прийнятої Конституції до життя та завершується у 2004 році. Цей рік знаменується початком першої конституційної політичної реформи, але на судову гілку влади було направлено незначні зміни, що залишило її майже неушкодженою; реформа частково реанімувала загальний нагляд прокуратури за дотриманням прав і свобод людини та громадянина. Третій етап завершився одразу після Революції Гідності у 2014 році, на зміну йому прийшов етап підготовки та виконання другої конституційної реформи, на яку було покладено прагнення оновити та реформувати судову гілку влади як одне з основних завдань. Цей період триває дотепер, тому важливо обговорити проблеми втілення реформи у сфері судочинства, зазначити зміни та перспективи її розвитку» [1].

Конституційна судова реформа схвалена Верховною Радою України 2 червня 2016 року прийняттям Закону про внесення змін до Конституції України щодо правосуддя. Ця реформа характеризувалася дуже очікуваною у суспільстві та необхідною для формування справедливого суду, оскільки саме такий суд постає гарантією боротьби з корупцією, забезпечення прав та свобод людини, а також виконання принципу верховенства права у державі [1].

Перш за все, проблема постає у побудові судоустрою і впровадження судочинства, які б враховували традиції та історичний розвиток нашої країни, водночас з тим, максимально були наближені до загальноєвропейської практики і міжнародних норм. Система правосуддя в Україні з моменту